

Zeitschrift: Annalas da la Societad Retorumantscha
Band: 81 (1968)

Rubrik: Ligia Romantscha = Lia Rumantscha : rapport annual 1967 : (mars 1967-mars 1968)
Autor: [s.n.]

Nutzungsbedingungen

Die ETH-Bibliothek ist die Anbieterin der digitalisierten Zeitschriften. Sie besitzt keine Urheberrechte an den Zeitschriften und ist nicht verantwortlich für deren Inhalte. Die Rechte liegen in der Regel bei den Herausgebern beziehungsweise den externen Rechteinhabern. [Siehe Rechtliche Hinweise.](#)

Conditions d'utilisation

L'ETH Library est le fournisseur des revues numérisées. Elle ne détient aucun droit d'auteur sur les revues et n'est pas responsable de leur contenu. En règle générale, les droits sont détenus par les éditeurs ou les détenteurs de droits externes. [Voir Informations légales.](#)

Terms of use

The ETH Library is the provider of the digitised journals. It does not own any copyrights to the journals and is not responsible for their content. The rights usually lie with the publishers or the external rights holders. [See Legal notice.](#)

Download PDF: 31.10.2024

ETH-Bibliothek Zürich, E-Periodica, <https://www.e-periodica.ch>

Ligia Romontscha · Lia Rumantscha

RAPPORT ANNUAL

1967

(mars 1967—mars 1968)

Register

L'egliada viers igl avegnir	3
La radunonza da delegai	4
Il cussegl	5
La suprastonza	5
Il secretariat	6
Las scoletas	7
Teater	9
Publicaziuns dalla Ligia 1967	10
Publicaziuns sustenidas	11
Autras publicaziuns romontschas buca periodicas	11
Nossas societads affiliadas	13
Cuors romontschs	24
Novas legreivlas	25
Nos morts	26
Commemoraziuns	26
Nos giubilar	27
Quen annual 1967	29
Il quen 1967	37

L'egliada viers igl avegnir . . .

Dus fatgs specials digl onn da rapport (mars 1967 — fin da fevrer 1968) han intimau nies pievel romontsch e surtut nos organs da ponderar nos situaziun actuala, denton era da drizzar l'egliada viers igl avegnir da cultura e viarva romontscha: La preparaziun dall'istanza per la cuntinuaziun ed igl augment dil subsidi federal e cantunal ed il 30avel anniversari dalla renconuschientscha dil romontsch sco lungatg nazional svizzer.

Preparond l'istanza alla Confederaziun ed al Cantun han nos organs rendiu quen davart quei ch'ei vegniu prestau ni per part era tralasciau dapi l'entrada en vigur dils davos conclus concernent igl agid dalla Confederaziun e dil Cantun (1960), analisau la situaziun actuala e stabiliu las lingias principalas per l'activitad futura. Quellas vastas lavurs e retschercas ein stadas dominadas d'in spért da vicendeivla confidanza e seriusa voluntad da preparar la via per in agir constructiv e prospectiv per francar il manteniment, mo era ina intensiva tgira e detscharta defensiu da nos beins culturals exponi a gronds prighels interns ed externs. Donn ch'igl appel fatgs sur la pressa romontscha a nies pievel entir entratg da presentar per scret ni a bucca propostas per mesiras adattadas per salvar e promover nies patrimoni cultural ha buca anflau pli bia eco. In sulet cumpatriot sesents ordeifer nies Cantun ha dau triev a quella invitaziun. Ei il quescher dils auters d'interpretar sco votum da cumpleina confidanza enviars ils umens al tgamun ni sco segn d'indifferenza? Nus cartein d'astgar supponer ch'omis dus facturs hagian contribuì a quei resultat. In a caussa ei denton certa: Che tuts Romontschs ein conresponsabels per lur matrimoni cultural e quei era lu, sch'els ein buca commembers ni suprastonts da nossas uniuns. La tenuta da nossa giuvna generaziun vegn influenzada fermamein dalla casa paterna, che dei da sia vart vegnir sustenida dalla scola e baselgia.

Sco resultat dalla lavur cumina el ravugl dallas singulas societads affiliadas e da lur representants el cussegl ed ella suprastanza ha la

Ligia Romontscha presentau agl auldtitgau Cussegl federal viers la fin da november 1967 ina istanza cul petitum per in niev conclus federal davart ina contribuziun regulara duront in'ulteriura perioda da 10 onns per mantener e promover lungatg e cultura retoromontscha e per in alzament dil subsidi federal da 100 000 sin 180 000 francs. Sco secunvegniu cun Confederaziun e Cantun, vegn l'istanza a nossa ludeivla Regenza inoltrada aschiprest che las combras federalas han dau lur decisiun. Aschinavon che la Confederaziun conceda igl augment previu, vegn il Cantun dumandaus per in augment da 40 000 francs. En vesta da sias fleivlas finanzas e dil fatg che nies Grischun segida dasperas aunc cun bialas summas per nossas edizions che ston per la gronda part vegnir finanziadas separadamein, ein ils organs dalla LR seresolvi da proponer ina repartiziun digl augment ella proporziun da duas tiarzas viers ina tiarza. Nus sperein che nossa istanza anfi buna accoglientscha ed il giavischau succes. Lura ha ei num barhar e luvrar cun niev slonsch per francar nies avegnir.

Ils 20 da fevrer 1968 eis ei gia stau 30 onns dapi il memorabel di dalla votaziun federala davart la recognuschienscha dil romontsch sco lungatg naziunal. Lezza decisiun prida cun in forza aunc maisudiu pli da 574 991 gie encunter 52 827 na ei buca mo stada ina clara risposta a certas aspiraziuns digl exterior da metter maun vid nies stat helvetic. Na, ella ha milsanavon dau nova curascha al pievel romontsch e tschentau il fundament per adattadas mesiras da sustener ses sforzs a pro da sia ierta culturala. Da procurar che quei anim stezzi buc en embrugls interns ed el turmegl d'in agir e patertgar materialistic, ei la greva mo nobla incumbensa da nies pievel, da ses menaders e da nossas organisaziuns culturalas.

La radunonza da delegai

La beinfrequentada radunonza da delegai dils 3 da zercladur 1967 ei stada ina legrevla scuntrada da Romontschs pertscharts da lur responsablada viers lur pievel e siu svilup cultural. L'absenza dil parura muort malsogna ha denton fiers in'umbriva silla tschentada. El center dalla discussiun ei staus il problem co igl equilibr financial dalla LR e da sias societads afiliadas pudess vegnir contonschius per cheutras francar la cuntinuaziun ed extensiun dall'activitad malgrad la carschenta carischia.

Il cussegl

Il cussegl dalla LR ei staus convocaus 3 gadas. La tractanda principala che ha occupau el en tuttas 3 sesidas ei stada la discussiun davart l'istanza alla Confederaziun ed al Cantun ed en quei connex era il program d'acziun pil decenni 1969/78. La basa ha la suprastonza purschiu cun in «Pro memoria» suttamess gia ils 30 da settember 1966. Sin fundament da quel han las societads affiliadas cun sedia el Grischun presentau lur propostas. Ella sesida dils 26 d'october 1967 ein ton l'istanza sco era la clav per la repartiziun interna dils eventuals subsidis augmentai vegnidas acceptadas unanimamein.

Cun brev dils 7 da december 1967 ha signur cusseglier federal dr. Tschudi confirmau la retschevida da nossa istanza ed el medem temps communicau ch'ins seigi gia semess en contact cul ludeivel Cussegl pign. Il plan da termins a Berna preveda da preparar il messadi per la sessiun dalla Assemblea federala dil mars, perche las cumissiuns predeliberontas sappien lu vegnir elegidas. Il cussegl che ha la prioritad duess tractar l'istanza il zercladur e l'auter il settember. Aschia fuss ei pusseivel ch'era nossas autoritads cantunales savessen aunc uonn prender posiziun definitiva en caussa.

La suprastonza

Las 7 sesidas dalla suprastonza ein stadas tgembladas da tractandas. Igl accent principal ha secapescha l'istanza a Berna dau ed il complex da damondas cumbinaus cun quella. Dasperas ein l'ediziun dils vocabularis dil Grischun central e la reediziun dils dus vocabularis tudestg-romontschs per la Giadina e la Surselva vegnidas discutadas e studegiadas repetidamein.

Buca pauc panzieris fa la situaziun finanzala dalla Ligia Romontscha e da sias uniuns affiliadas. Quei ton pli ch'igl ei indispensabel d'intensificar las acziuns sin differents camps. Speciala atenziun ei vegnida attribuida al problem da procurar adequata lectura romontscha ad affons e giuvenils. L'istanza fatga al comite per la Fiasta federala preveda respectabels mieds per quei intent. Schegie che las vestas paran bunas, fuss ei aunc prematurau da quintar definitivamein cun quellas entradas. Tonaton ein las necessarias preparativas vegnidas instradadas.

Il secretariat

Las duas personas occupadas el secretariat han giu da svolver ina mesira tgemblada da lavur zun varionta.

Ina buna part dil temps dil secretari ha la preparaziun e cumpilaziun dall'istanza alla Confederaziun absorbau. Per evitar inutilas discussiuns ha el en tuttas fasas da quella lavur manteniu stretg contact culs presidents dallas societads affiliadas. Surtut cun las societads regiunalas ein ils differentes aspects dalla situaziun actuala e dallas mesiras pigl avegnir e lur consequenzas finanzialas vegni discutai en numerusas scuntradas. L'Uniun da scribents ha seschau orientar en in referat per sia radunonza generala. Ensemen cul parura ha il secretari plinavon fixau cun las istanzas competentas il proceder cunvegnient per francar alla istanza ina buna accoglientscha.

Bia lavur e temps pretendan las diversas ediziuns che s'extendan per part sur onns ora e las preparativas per lur finanziaziun. Specialmein grev eis ei d'anflar ils collaboraturs che san sedeclarar prompts da surprender lavurs redacziunalas e ch'eiin stgis d'arrivar a fin cun quellas enteifer ils termins giavischai. Quei vala ton per ovras originalas pli cumplicadas e grondas sco per translaziuns e correcturas. Gest en quels graus sepresenta la situaziun d'ina communitad pintga, isolada e spargliada en numerusas gruppas idiomaticas en sia tragica realitad: Las atgnas forzas disponiblas ein raras e suoccupadas ed in agid dil maun jester ei per munconza dallas premissas necessarias praticamein exlaus.

Era duront quest onn ein ils quitaus per francar l'instrucziun romontscha ellas scolas fundamentalas tudestgas buca tchessai. Cun engraziament e plascher notifichein nus en quest liug ch'il Cantun ha ussa ediu 120 lecziuns sursilvanas en treis scalems ed il secund scalem dallas lecziuns sutsilvanas destinadas per quellas relaziuns. Las lecziuns sutsilvanas dil tierz scalem suondan en cuort. Taluisa ei in'impurtonta premissa per in'instrucziun sistematica ademplida. Igl ei mo da sperar che quei mied vegni era applicaus cun consequenza e premura.

Las visetas en Casa Romontscha da personas che s'interesseschan da nies lungatg e dils sforzs per cultivar e tgirar el ein frequentas, medemamein las informaziuns che vegnan giavischadas davart nies pievel e sia cultura. En quels graus collaboreschan Pro Helvetia e Ligia Romontscha cun bien success. Grazia al credit che la Pro Helvetia metta a disposiziun pil survetsch da documentaziun ed informa

ziun essan nus habels da satisfar a biars giavischs senza sez stuer impunder mieds che nus duvrein egl agen intschess.

Malgrad ch'il diember da novas ediziuns ei staus restrenschius, ha la vendita da stampats e cudischs contonschiu in respectabel volumen. Ella absorbescha ensemen cun tut la lavur administrativa ch'ei cumpigliada cun ella ina gronda part dil temps dalla secretaria. Tonaton fuss ei in sbagli d'ignorar la muntada da quei sectur d'activitad.

Las scoletas

Gl'on 1967, egn reh on, oravàntut par la scolaziùn da las mussadras: Tut igl suandànts curs àn gieu liac a Veulden:

4 a v r e g l : Curs d'antruvidamaint par amprandistas, frequento da las 7 giuvnas:

Erica B a u m a n n , Scuol, Rita B e r t h e r , Rueras, Crista B e z z o l a , Zernez, Frena C h r i s t o f f e l , Trin, Claudia J ö r g , Domat, Rosa S p e s c h a , Andiastr, Clara S o l è r , Zizers.

Que curs à cuzo cun interrupziùn da 15 gis pratga a Cuirà toca igl davos da zarcladur. An quellas 12 eandas àn las scularas gieu ocasiùn d'amprender d'ancagnuscher afuns la lavur d'egna mussadra. Trànter oter eni stadas sen visita an 10 scoletas an Sut- a Surselva.

Q u e l s 1 5 g i s : Curs da perfecziùn me par mussadras c'àn igl diplom.

Z a r c l a d u r : Savund curs par amprandistas digl 1966.

A v u s t : Tearz a davos curs par amprandistas digls 1965.

S a t e m b e r : 2 curs par mussadras c'àn igl diplom.

37 giuvnas en vagnidas a Veulden a s a s c u l a r a n a v à n t : Quegl e betga me egn beal resultat, mo avànt tut ear egn mussamaint quànt dabasegns ca tals curs en.

Sco assistenta par igls curs à funcziuno giuvna Eva G r a f c a veva sut ella igls roms: Dissegn, lavurs a mán a manualas, egna part da la metodica (Montessori, Fröbel) a la survigilànza da las lecziùns da las scularas ladinias.

L'antscheata da november e la CUMINANZA MUSSADRAS ida sen vieadi. 38 mussadras àn sanunztgieu par ir a Turitg a la Tgea

d'opras ad egna visita a la vischnànca d'unfànts Pestalozzi a Trogen. Quegl e sto bealas uras c'ân puspe franco igl liom trànter las mussadras.

Igl diplom sco mussadra ân 1967 survagnieu: Sora Adelina Demont, Glion, sora Cleophae Deflorin, Savognin, sora Apollonia Lenz, Tinizong, Myrta Pedrun, Samedan, Sabina Spinner, Cuira.

Igl dezember ân antschiè las preparaziùns par igls examens finals. Tals en vagnieus fatgs uon par gl'amprem'eada an quella furma. Igl 12 da dezember en las 9 candidatas vagnidas a Cuira par trer lur sort par egn tema da lecziùn c'ellas ân lu samtgieu teoreticameing. Durànt igl favrer ân ellas fatg quella lecziùn an preschientscha digls experts an lur scoleta.

Igl 22—24 da favrer: Examens a Cuira: Psicologia, metodica, dumondas pedagogicas a teoria da musica. Agl diplom figureschan càn suandànts roms: Direcziùn an scoleta, rumàntschaziùn, diari, literatura rumàntscha a tudestga, ritmica, dissegn, lavurs manualas a lavur da diplom.

Las 9 candidatas en reussidas ad ân survagnieu gl'amprem diplom da mussadra an nov vastgieu:

Betti Besio, Zernez, Ursina Cabalzar, Zuoz, Rita Cadruvi, Ruschein, Ursula Candreya, Trun, Jakobina Nadig, Lantsch, Maria Oberli, Bravuogn, Flurinda Pua, Sent, Rita Simonet, Vaz, Annatina Valentin, Scuol.

Possi quella acziùn d'intensiva lavur an favur d'egna scolaziùn cun examen da diplom animar a bagn anqual giuvna rumàntscha da sadezeder par quella betga leava mo beala clamada.

M i d a d a s an nossas scoletas:

Giuvna Rita Cadruvi ca manava la partiziùn sursilvana a Cuira e ida si Ruschein ala nova scoleta. Igl madem â fatg giuvna Ursina Cabalzar a Veulden, ella dirigia la nova scoleta a S-chanf. A Cuira e vagnida giuvna Frena Christoffel a si Veulden giuvna Crista Bezzola. La scoleta da stad ad Alvaschagn âmano giuvna Clara Solèr. Giuvna Mena Juon a Champfèr â samarido a la plaza â surprieu giuvna Erica Baumann. A Domat magna giuvna Claudia Jörg la scoleta da giuvna Maria Fetz. Giuvna Annatina Valentin c'era a Surava e ida si Valbella a par ella e vagnida giuvna Rosa Spescha. La scoleta da Zuoz dirigia giuvna Adelina Chiogna suainter c'ella e stada a Clostra agl seminari.

Nus angraztgàgn a tutas mussadras par lur prestaziùns par igl rumàntsch a giavischagn anavànt suzess a plascher.

Angelina Secchi

Teater

Il teater formescha in impurtont rom da nossa cultura romon-tscha. Las biaras uniuns che sededichesch anunc oz sut grevas condiziuns alla preparaziun da representaziuns dramaticas prestan senza dubi in grond survetsch a nies pievel, premess ch'ellas sedettien la breigia necessaria per tscharner il dretg toc ed interpretar quel ella megliera moda e maniera pusseivla. El ei lu ina vera scola da lungatg ed ina preziosa contribuziun per promover il spért da cuminonza e scatscha la monotonia che spuenta beinenqual giuven e giuvna da nos vitgs ed uclauns.

En vesta da quella muntada dil teater per la tgira da nossa cultura sestenta la LR en uniu cun la Societad per il teater popular svizzer da promover el cun

- metter a disposiziun credits all'uniu da scribents romontschs per tocs originals ni translaziuns,
- facilitar la publicaziun da tocs originals ni translaziuns,
- arranschar cuors da differenta natira e cun
- cussegljar davart la tscharna d'adattai tocs teater.

Deplorablamein ei la producziun da tocs originals fetg rara. Quei ei era capeivel, sch'ins patratga che la concepziun d'in toc dramatic pretenda specials duns e che nos scribents ein occupai hanadamein sil camp dalla belletristica e poesia. Cun plascher savein nus allegar ch'il toc radiofonic da dr. Andri Peer « Confessur cunter vöglija » ha acquistau il tierz premi ella concorrenza per giugs radiofonic dalla regiun tudestga e retoromontscha dil radio.

La collecziun « La Scena » tgirada da Tista Murk ha publicau 5 carnets cun teaters notai en quest rapport sut ediziuns. Per incumbensa dall'Uniu da scribents ha Theo Candinas translatau ed adattau la cumedia en 3 acts da Peter Howard « A travers il mir dil curtgin » ch'ei vegnida dada dalla Tribuna ambulonta dils students romaniens en ver 16 loghens. La publicaziun ha la LR procurau. Toni Halter ha da sia vart mess en romontsch la cumedia pensiva scretta da Hans Joachim Runge tenor Robert Louis Stevenson. Cun engraziament seigi era reteniu en quest liug che Benedetg Caminda ha mess a disposiziun dalla LR in bi diember da tocs teater novs ni revedi. D'inserats resorta ch'igl ei anunc vegniu fatg autras translaziuns ni adattaziuns da tocs. Ei fuss giavischeivel, sche talas vegnessan silmeins annunziadas alla LR per la completa-

ziun dil «Muossavia II» che dei vegnir menaus suenter sin fegls ed era per informaziun per mauns da tals che tschercan novs tocs romontschs.

Duront igl onn da rapport ein ils suandonts cuors da teater vegni arranschai:

- Cuors da regia a Cumbel per la «Tribuna ambulonta»,
- cuors da smincar a Lavin,
- orientaziun e discussiun culs «cuvih» dall'Uniun dals Grischs davart la representaziun da teater en connex cun las «Festas ladin».

Quella discussiun ha menau allas sequentas conclusiuns che nus lein allegar cheu, perche era autras regiuns sappien eventualmein profitar dad ellas:

- Ei drova surtut tocs per 7—9 persunas,
- per la «Festa ladina» stuess ina gruppa da giugadurs sepresentar en plirs loghens,
- ins stuess economisar las forzas cun formar gruppas dramaticas comunablas per differentas vischnaucas,
- la diaspora romontscha basegna in sustegn finanziel per sias representaziuns da teater ed
- ins sto scolar regissurs.

Per finir engraziein nus aunc a dunna Tilda Murk e Tista Murk ed a tuts ch'ei segidai cun nus per la tgira e la promoziun dil teater romontsch. El medem temps appelein nus a tuttas societads dramaticas ni autras uniuns d'annunziar ad uras lur giavischs davart cuors da teater d'ina ni l'otra natira.

Publicaziuns dalla Ligia 1967

Cudischets OSL e LR, ediziuns comunablas dall'Ovra svizra per la giuventetgna e dalla LR:

Nr. 395 Las badoias digl Gieri la Tschepa da St. Loringett, novas illustraziuns da Annina Vital, 2. ediziun amplificada.

Nr. 396 Igl rachints per la giuvantetna da Surmeir da divers auturs, illustraziuns da W. Hausamann, 2. ediziun.

Nr. 722 Il franc chi fa viadi da Fritz Aebli, miss in ladin da Cla Biert, novas illustraziuns da Werner Hofmann, 2. ediziun.

Nr. 724 Creatiras che nus essan da Gion Deplazes, illustraziuns da Matias Spescha, 2. ediziun.

Nr. 761 Marco tschercha sia mamma dad Edmondo de Amicis adattaziun e versiun ladina da Philipp Walther, illustraziuns Jon Curo Tramèr, 2. ediziun.

Viturin e Babetin, raquintaziun e maletgs d'Alois Carigiet
Versiun romontscha da Hendri Spescha e Cla Biert.

Publicaziuns sustenidas

Il fegl digl anticrist, roman da Ludvic Hendry, Ediziun Desertina, Mustér 1967.

La jürada, novella da Jon Semadeni. Illustraziuns da Madlaina Demarmels. Versiun tudais-cha da Huldrych Blanke. Stampa Roth, Tusan 1967.

Mythologische Landeskunde von Graubünden, 2. Teil, Das Gebiet des Rheins vom Badus bis zum Calanda, von Arnold Büchli, Verlag Sauerländer, Aarau 1966.

Ord miu truchet, poesias da Luis Candinas. Ediziun Revista retoromontscha, Cuera 1967.

60 canzuns per la giuventetgna romontscha componidas da Tumasch Dolf, Ediziun dalla Renania, Cuera 1967.

Autras publicaziuns romontschas buca periodicas

Caumsura, roman da Toni Halter. Ediziun Fontaniva. Cuviarta da Alois Carigiet, Cuera 1967.

Cuors romontsch sursilvan, εμπrem, secund e tierz scalem, mintgamai lecziuns 1—40. Casa editura cantunala pils mieds d'instrucziun, Cuera 1967.

Duonna Deta quinta, Raquints ed algurdanzas, da Deta Kratzer-Brunies. Illustraziun da la cuverta Th. E. Kratzer, Chasa paterna nr. 86. Stamparia engiadinaisa S.A., Samedan 1967.

Il vegl testament I Cudischs historics, nova versiun sursilvana. Ediziun dalla Fundaziun Anton Cadonau, Bischofberger, Cuera 1967.

La situaziun economica en Surselva, da lic. oec. Dumeni Columberg. Referat per la radunonza generala dalla Romania 1965. Ediziun dalla Romania 1966.

Nossa via, rapport dalla cumissiun per la revisiun dils statuts dalla Secziun studentica dalla Romania. Ediziun dalla Romania 1967.

Paul Juon 70 ons, 25 da fanadur 1967. Dùn da seas fardagliùns ad amitgs. Publicaziun procurada da S. Loringett, Cuira. Stampa ad ediziun Werner Roth, Tusàn 1967.

Problems economics dalla Surselva, tractai alla dieta economica dils 29/30 d'october 1966 a Breil. Ediziun dalla Romania 1967.

Prosa rumantscha / prosa romontscha, raquints rumantschs tscharni or dils texts inoltraì per la concorrenza litterara dalla NSB, Schweizer Verlagshaus AG, Zürich 1967.

Riccarda, da Ludovic Hendry. Ediziun Desertina, Mustér 1967, cudischet 1.

Tera banadeida, da Peder Cadotsch. Ediziun dall'Uniung Rumantscha da Surmeir, Stampa Romontscha Mustér 1967, Cuviarta ord l'ovra da Giovanni Segantini.

Teater

Atraviers il mir dil curtgìn, cumedia en treis acts da Peter Howard, adattaziun romontscha da Theo Candinas, publicau dalla LR.

La butteglia dil huz, ina cumedia pensiva scretta tenor Robert Louis Stevenson da Hans Joachim Runge e messa en romontsch da Toni Halter.

La Scena:

- Nr. 34 L'asen e sa sumbriva, üna dispitta dalettaivla in trais retrats seguond Margarethe Cordes adattà e rumantschà dad Armon Planta.
- Nr. 35 Francesca da Rimini, tragedia in tschinch acts da Silvio Pellico, tradüta in rumantsch da Tista Murk.
- Nr. 36 La scumissa, üna pitschna burlesca da Cilgia Danz.
- Nr. 37 La grand'impromischiun, ün gö da Giosef d'Egipta in quatter acts da Gian Belsch.
- Nr. 38 Ils Birbants, ün drama da Friedrich Schiller, scurzni e miss in rumantsch da Tista Murk.

Periodicas dalla LR

Il giuven grischun, fegliet per la giuventetgna romontscha. Cumpara en tuts idioms sis gadas duront il temps da scola, Redacziun: Hans Caprez, Tumein. 3. annada.

La Pünt, figliet par la Sutselva. Samtgieu da S. Loringett, Cuir. Vean or mintga mais. XVI. anada.

La scoleta, figliet par la Cuminanza Mussadras Rumantschas. Cumpara an tuts idioms 18avla anada. (Il fevrer 1968 ei quella instructiva periodica per nossas mussadras cumparida cun siu 100avel numer en total 1000 paginas. Ina biala prestaziun pratica en favur da nossa viarva.)

Nossas societads affiliadas

Societad Retoromontscha

Igl onn 1967 ei staus per nossa societad in bien onn da lavur e raccolta. Igl ei reussiu plinavon da consolidar e migliurar nossas posiziuns per part considerablamein, aschia che la SRR astga mirar

egl avegnir cun ina certa segirezia. Nossas miras schain pli e pli expressivamein silla vart scientifica. Nus cartein dad astgar far quei, essend che la Ligia Romontscha e sias autras societads affiliadas tgi-ran ils ulteriurs camps romontschs. Ils fretgs dalla scienza e scrutaziun denton stattan a disposiziun digl entir moviment romontsch.

1. Il Dicziunari Rumantsch Grischun (DRG)

Ils 30 da november 1966 ha il Cussegl grond alzau il subsidi pil DRG da 19 500 frs. sin 40 000, quei cun 78 senza cuntervuschs. Quei fatg legreivel dat a nus la pusseivladad da tschercar in tierz redactur e dad accellerar la publicaziun. Igl onn current ein cumpari 3 fas-zichels, numnadamein 54, 55, 56 à quater artgas, pia 12 artgas. Ina biala prestaziun. Nus vein giu quest onn 2¹/₃ redactur. Collega dr. J. C. Arquint ha terminau siu congedi cun la fin fevrer ed ei tur-naus alla scola cantunala, silmeins ad interim. Cun istanza dils 31 da matg al Departement d'educaziun vein nus en entelgientscha cun prof. Arquint supplicau nossa Regenza da vuler reducir siu pen-sum ad ina mesa professura, quei ad interim per treis onns. Culs 23 d'october ha il Cussegl pign concediu a prof. Arquint quella reducziun da siu pensum, aschia che nus savein quintar naven da calonda settember 1968 cun in miez redactur dapli, in fatg che legra nus zun fetg.

Igl ei plinavon reussiu da segirar duront quest onn sin microfilm il «Questiunari» dad 80 600 paginas sin 18 films e la «Cartoteca mai-stra» dil D—Z, 500 scatlas à 2 500 cedels sin 66 films. Quei material sesanfla bein a guvern el reduit naziunal.

2. Las Annalas

Las Annalas 80, in cudisch da varga 300 paginas, cumpriu las fon-taunas da dretg, ein cumparidas ed han anflau buna accoglientscha. Las Annalas 81 ein sin buna via, vegnan stampadas en 100 exemplars dapli, e dedicadas a prof. dr. Reto Bezzola per siu 70 avel natalezi.

Ina acziun per novs commembers en Surselva ei stada fetg encu-raschonta, e nus vegnin a continuar ella els ulteriurs intschess gri-schuns e romontschs.

3. Representaziuns

Nos statuts prevedan tenor art. 7 da temps en temps ina sesida silla tiara. Nus vein fatg nossa sesida da primavera ils 21 da matg a Segnas, undrond el medem temps il 100avel anniversari dalla mort da Gion Antoni Huonder, poet dil pur suveran, sco da prof. Gieri Nuth, in dils fundaturs dalla emprema Societad Retoromontscha. Il pievel da Segnes ha beneventau nus cordialmein, e nies caporedactur, dr. A. Schorta, ha «fatg lischiva» tenor il recept dil DRG.

Il medem di ha prof. V. Stupan representau nossa societad alla radunonza da delegai dalla Societad per las ciencias morales a Schaffusa, dalla quala nus essan commembers dapi ils 1966. L'entschatta settember ha nies cauredatur referiu el ravugl d'ina scuntrada dils congressists dils pievels dallas Alps a Minca, ensemen cun nies commember dalla suprastonza, Tista Murk. Nusezzi vein fatg part pliras gadas da sesidas dil cussegl dalla LR che ha discutau la nova istanza, bein fundada e documentada al Cussegl federal.

4. Donaziuns

La Stampa Romontscha a Mustér ha regalau a nus igl onn current tuts exemplars dalla Gasetta Romontscha, aschia che nus vein bunas vistas da rabbitschar ensemen las 111 annadas.

Sgr. Roman Bezzola ha regalau ord il relasch da siu bab per miert ina biala collecziun cudischs romontschs.

Sgr. dr. h. c. S. Loringett ha surschau a nies institut la cartoteca sutsilvana, essend che la redacziun ei alla fin cul pledari.

Dalla scrutaziun dalla casa purila grischuna vein nus survegniu ina copia dil grond ed impurtont material.

La collecziun da plattas e fotografias, oravontut dalla Surselva, da sgr. ing. Derichsweiler (+), ei vegnida ordinada.

5. Demissiuns ed elecziuns

Nies vegl e premurau commember, sgr. Robert Camenisch, ei seretratgs sco revisur da quens. El ei staus nies cassier dils onns 1930—40 e suprastont tochen ils 45. Dils 48 tochen 68 ha el funcziunau sco revisur da quens. Nus engraziein ad el per ses gronds survetschs e sia fideivladad. En siu stagl ha la radunonza generala dils 20 da december elegiu sgr. G. Steinrisser, a. directur dalla Banca da credit. Ils ulteriurs members dalla suprastonza ein vegni reelegi cun la medema caschun.

Ei descha a nus per la fin dad engraziar a tut tgi che ei sefatgs meriteivels en ina moda ni l'otra a pro da nossa Societad Retoromontscha.

Il president: Gion Deplazes

Romania

Igl onn 1967 vegn en mintga cass a figurar ella historia dalla Romania sco in tierm impurtont. Ei vegn denton a semussar pér pli tard, schebein el ei era l'entschatta d'in resvegl dil moviment romontsch en Surselva. Oravontut dus fatgs marcheschan l'actividad

digl onn vargau: Ils 26 da december 1966 ha la radunonza generala concludiu d'accordar la libertad da scripziun per tuttas publicaziuns dalla Romania. Quei ei stau la premissa per dar nova unitad e nova forza all'uniun. Mo sin quella basa eis ei pusseivel d'instradar ina acziun vigurusa en favur da viarva e cultura romontscha e mo cun ina tala eis ei pusseivel da far resistenza als prighels smanatschonts. In onn pli tard, ils 30 da december 1967, ha la radunonza generala approbau n o v s s t a t u t s . Quella revisiun totala ei vegnida preparada el decuors digl onn 1967 cun gronda breigia e minuziusadad d'ina cumissiun sut il presidi da dr. Fidel Caviezel. — La Romania ei vegnida fundada 1896 sco uniun da students. Igl ei denton semussau, che quella basa ei memia stretga per realisar las finamiras tschentadas. Perquei han pliras revisiuns empruau da popularisar l'uniun. Quei ei era stau l'idea empalonta dalla revisiun actuala. Era quella vul purtar il moviment romontsch viado el pievel. Ils statuts vulan realisar quei postulat cun crear secziuns localas en vischinadis e vischnaucas. Plinavon vegn la radunonza generala remplazzada entras ina radunonza da delegai.

Sper quei problem fundamental ha la Romania reactivau veglias ed empruau d'instradar novas acziuns. Ina cumissiun speciala, presidiada da dr. Giusep Capaul, ei s'occupada dalla « F a t s c h a d a n o s v i t g s ». Ella studegia il problem per silsunter saver proponer las disposiziuns adattadas. In'otra cumissiun, empalada da mistral Gieri Vincenz, ha elaborau in project per restaurar il C u r t i n d ' h o n o r a Trun. En quei liug historic vegnan ils campiuns dalla cultura romontscha undrai.

En vesta dallas implicaziuns ch'existan denter cultura ed economia ei ina gruppa d'umens dil fatg sefatschentada da quels problems ed ha gidau a fundar la PRO SURSELVA.

In oreifer success han ils students acquistau cun la T r i b u n a a m b u l o n t a . Duront il meins d'uost han els representau in teater modern en ina roscha vitgs sursilvans e silsunter era a Cuera. — Igl october ei l'exposiziun ambulonta stada exponida a Hannover. Ella ha saviu registrar ina buna frequenza d'aspectaturs.

Igl onn vargau ha la Romania ediu dus I s c h i s . Annada 50 ei cumparida la fin da schaner en fuorma festiva e voluminusa. La finanziaziun da quella publicaziun ei mo stada pusseivla cun agid da pliras contribuziuns generusas. La fin d'october ei annada 51 cumparida ella fuorma usitada, ferton ch'il T s c h e s p e t 45 ha bandunau la stampa il fenadur.

Sper quellas ediziuns ha la Romania aunc publicau ils referats dalla dieta economica sco era in rapport sur digl origin e svilup dalla

Romania studentica (Nossa via). Legreivlamein savein nus constatar ina viva activitad litterara en Surselva ordeifer la Romania.

A caschun dalla revisiun dils statuts ei ina nova suprastanza vegnida eligida. Da quella fan part: Sur canoni Giusep Pelican, prof. dr. Alexi Decurtins e scolast secundar Toni Caduff.

Dumeni Columberg

Uniun dals Grischs

A c z i u n s : La propaganda per cudeschs rumantschs ha gnü bun success. Istessamaing eir l'iniziativa da vender ils gös rumantschs da giunfra F. B. von Guaita tras las butias. Quist on cumpara darcheu ün nouv gö: «Vers e versichels per uffants ladins».

Prümavaira passada vaina scrit oura üna concorrenza per teaters rumantschs umoristics. I sun entradas 4 lavurs.

Nossa suprastanza ais eir in trattativas per organisar ün «Quiz interrumsch» al radio.

L'utuon passà han gnü lò duos cuors da teater. Tema dal prüm cuors, a Lavin: «Il bellet». Il seguond davomezdi a Zernez sun gnüdas discuttadas dumondas chi s'occupan dal teater rumantsch in general. Sar Tista Murk ha manà tuots duos cuors.

L'an scuors vaina pudü registrar cun plaschair ils seguaints cuors da rumantsch: Bravuogn (2 cuors), Cuaira (2), Puntraschigna (2), San Murezzan (2), Samedan (1), Scuol (5), Silvaplauna (2), Zernez (1), Zuoz (2), Schlarigna (2).

La «Spüerta ladina», lantschada a favur da la Chasa jaura in Val Müstair, ha gnü bun success, uschè cha no vain das-chü spordscher als Jauers la bella somma da bundant frs. 7 300.—. A tuot ils donaturs eir in quist lö nos grazcha fich.

P u b l i c a z i u n s : L'Uniun dals Grischs ha sustgnü il «Cudesch d'istorgias biblicas», edi dal Colloqui d'Engiadina ota.

Cun sia novella «Lajurada» ans ha Jon Semadeni darcheu regalà ün cudesch chi ans po far plaschair. In general stuvain però constatar cha la litteratura rumantscha nun es güsta richa in regard a cudeschs per uffants e lectüra per giuvenils. No sperain da pudair inrichir eir quaist gener da lectüra in fuorma da bunas traducziuns.

Il prüm tom da las «Ouvras Peider Lansel», chüradas da dr. A. Peer, es cumparü. No sperain da pudair preschantar bainbod eir il seguond tom.

La suprastanza s'occupa quist on in special cun la dumonda: «*Pressa rumantscha in general / Fögl Ladin*». No sperain da chattar la dretta via, uschè cha quist problem d'eminenta importanza per nos rumantsch possa gnir scholt a plaina suottisfaziun.

Il parsura: Jon Plouda

Rapport annual dall'Uniung Rumantscha da Surmeir

I. Nossas publicaziuns

A. *Igl Noss Sulom*. An 46 avla annada è cumparia tar la stampareia «*Bündner Tagblatt*» igl Noss Sulom 1967. Prosa e poesia messa ansemen da scolast secundar Gion Peder Thöni, Riehen, delecteschan igl lectour. Cun fegna plema descreiva tranter oter Gion Not Spegnas las differentas stagiungs. Alois Janutin, en fidevel collaboratur digl Sulom dascreiva en interessant rachint.

B. *Calender Surmiran*. Redacter Faust Signorell ans o preschanto la 17 avla annada digl «*Calender*». En pi lung artetgel è deditgia alla mimorgia da Caspar Decurtins. Dasperas catta igl lectour otra interessanta prosa e poesia. En ordvart interessant artetgel è deditgia ad en rapport sur igl spiunadi duront la davosa ghera mundiala.

C. *Pagina da Surmeir*. Scu en'oura è cumpareida regularmaintg nossa gasettigna. Redacter Albert Camen l'ò do taimpra e caracter genuin. Betg amblidagn, nossa pressa locala ò er igl taimprad oz gronda muntada.

D. *Tera banadeida*. Siva d'en onn pòssa ò l'U. R. S. puspe edia en'ovra pi gronda. Igl sa tratta dallas ovras da Peder Cadotsch. En codesch da 400 paginas ò nossa uniung mess sen meisa scu retga raccotta dall'ovra litterara digl scribent. Prosa e poesia furman ena cadagna da speias surdoradas aint'igl suglegl da stad tampireiva.

II. Radunanza generala 1967

Chella ò gia li igls 30 december 1967 a Savognin. Scolast secundar Cirill Brenn ò tignia igl referat principal sur da *Rudolf Lanz* e si'ovra. Las ovras da chest scribent da Beiva èn rimnadas ainten dus bels codeschins, titulos: «*Il Biviano*». Igl referent digl de ò veira-

maintg laschea renescher en toc istorgia e poesia surmirana. El ò catto en angraztgevel ed interesse auditori.

Cun chesta radunanza generala vò igl presidi da nossa uniung ve ainten mang da Camen Albert. Igl president «vigl» angraztga cordialmaintg agl pievel surmiran per la confidenza demussada duront igls 12 onns da sies presidi. A nossa uniung ed a noss pievel rumantsch giaveischa el tot igl bung, ed agls novs organs responsabels en fritgevel operar.

Toni Cantieni

Renania

Dallas treis ediziuns periodicas dalla Renania ei cun Nadal 1967 per l'emprena ga il Dun da Nadal buca compariu pli. Flurin Caviezel che ha funcziunau sco davos redactor, ha aunc aschüntau al Dun sursilvan dils 1966 in register dils Duns da Nadal 1943—1966. La part d'avon 1943 ei gia stada registrada, aschia ch'ins sa da tut temps puspei eruir artechels ed auturs. Las duas ulteriuras ediziuns periodicas dalla Renania ein comparidas il 1967 cun lur usitada regularitad. Igl ei reussiu alla suprastonza da megliurar empauet las condiziuns da lavur e d'indemnisaziun dil redactor dalla Casa Paterna; en medem temps ha ella surdau la redacziun per in Fegliet supplementar alla Casa Paterna a Hans Caprez, scolast secundar, Tumein. Il «Calender per mintga gi» che stat sut la redacziun dils dus plevons Sèr Flurin Darms e Sèr Giachen Michael, ei puspei sepresentaus en siu vestgiu tradiziunal; el ei oz in periodic fetg popular.

La radunanza da delegai dalla Renania ha giu liug igl avrel a Flond. Ella ha cun satisfacziun priu enconuschientscha che la situaziun finanziaria dall'uniun ei semigliurada empau. El center da sias tractandas ei stada la revisiun dallas statutas. Ei setractava da adattar certs artechels allas pretensiuns d'in vicendeivel cunversar cun la Ligia Romontscha. Dasperas circumscrivan las novas statutas in tec pli detagliu las secziuns dalla Renania, il proceder per fuormar talas ed il funcziunar da quellas. Era ha la radunanza da delegai fixau ellas statutas che vischnauncas, pleivs, uniuns e corporaziuns sappien daventar commembers collectivs cun pagar ina contribuziun. Ils delegai dalla Renania han fatg undrientscha a signur Cristian Caduff per ses gronds merets el survetsch dil romontsch, numnond el commember d'honor: Vegn onns ha el redigiü la Casa Paterna, vegn onns eis el staus en suprastonza dalla

Renania, denter quels sis onns parsura. Sperein ch'el possi aunc operar gitg pil bien da nies lungatg e da noss'uniun!

Cun las seras renanas intenziunescha la Renania d'enfirmir il contact denter Sur- e Sutselva e denter in vitg e l'auter da siu intschess insumma. Ina beingartegiada sera en quei grau ha giu liug a Flond en connex culla radunonza da delegai; l'entira vischnaunca ha priu viv'art e part dil program. In'otra serada beinfrequentada ha giu liug ad Andeer. Il chor mischedau da Riein ei sepresentaus ella capitala da Schons cun igl excellent toc «Mistral Gion Flury» da Gian Fontana, dramatisaus da Sèr Martin Fontana, ed il chor mischedau d'Andeer ha enramau quei teater cun canzuns. La Renania ha era instradau vid gl'avrel la representaziun dil film «Ils onns d'affonza» per tuts ils sculars romontschs alla scola cantonala; quei eveniment ha giu liug sut la tgira dils professers da romontsch ella Crusch alva a Cuera. Amiez stad ha la Renania tschaffau l'ocasiun ed envidau signur Flurin Lutz, farmer en California, mo sesents da quei temps en «holidays» a Sagogn, per ina discurida sur da fatgs purils dall'America. A quei eveniment han fatg part biars vischins da Sagogn e dil contuorn. La cumissiun «fatscha da nos vitgs» ha sut il presidi da Andreas Darms elaborau in program concret per renovar las inscripziuns vid casas e fatschentas en senn romontsch; per gl'onn 1967 ei vegniu entschiet cun Riein, Duvin e Flond. Plinavon ha quella cumissiun interpretu in'acziun per far midar las adressas tudestgas el cudisch da telefon en romontschas, e sco ins vesa oz, san ins discuorer d'in bien success. Ins miri il niev cudisch da telefon!

Ils cuors da lungatg per carschi, ils quals vegnan organisai da Sèr Flurin Darms e Stefan Michael, paran da haver in bien decuors uonn: Tals cuors vegnan menai atras igl unviern 1967/68 a Vuorz, Glion, Sagogn, Flem, Veulden e Prez. Lein haver speranza ch'els gidien ad assimilar ils jasters ch'ei sedomiciliai els vitgs romontschs.

La Renania ha susteniu signur Emil Kast, corrector a Cuera, en sia idea da tschentar ensemen ina retscha da lezziuns grammaticals romontschas per mauns dalla pressa sursilvana. Igl autur posseda ina vasta enconuschientscha dallas difficultads da nies lungatg, il qual el ha empriu sco lungatg jester. Sias lezziuns ch'ei aunc vegnidas repassadas davart filologica, vegnan publicadas daven dall'entschatta 1968 ella Casa Paterna ed ella Gasetta Romontscha. Igl onn vargau ei staus significonts per ina buna collaboraziun cun la Romania. Aschia eis ei tgunschamein stau pusseivel da far in'istanza comunabla Romania/Renania alla Ligia Romontscha

appartenent la nova ediziun dil vocabulari tudestg-romontsch. Las duas uniuns giavischan in'ediziun che risguarda il svilup ortografic e specialmein dils plaids tecnicos dils davos vegnonns e vulan buca mo ina reediziun tale quale dil vocabulari vegl; ellas inizieschan sur da quei da scaffir in vocabulari tudestg-ladin/sursilvan en in tom ed en fuorma practica e moderna.

Viers la fin 1967 ha la Renania convocau ina conferenza cun representants da tuttas quater uniuns regionalas per discutir la damonda d'ina eventuala concentraziun dalla pressa romontscha. Quella discussiun duei vegnir menada vinavon denter ils presidents dallas quater uniuns e las persunas direct interessadas alla pressa. Ei resta a nus alla fin d'engraziar a tuts quels che han segidau ed operau els differents secturs da noss'uniun sco era per il bien sustegn davart dalla Ligia Romontscha.

Il parsura: M. Bundi

Uniun da Scriptuors Rumantschs

Eir quist an s'han darcheu miss a disposiziun divers da noss commembers per preleger ouvras litteraras rumantschas a creschüts ed uffants aint ils seguaints cumüns: Bravuogn, Lavin, San Murezzan, Cuaira, Guarda, Sedrun, Rueras, Cavorgia, Trun, Segnas, Mustér e Medel. Quai sun statta per granda part prelecziuns dad ouvras inedittas o novas, ün fat remarchabel ed avantagius, cumbain cha l'onorar ais fich modest. Las dumandas per simlas prelecziuns van creschind, ma noss mezs sun restrets ed i'ns para ch'ün augmaint da la subvenziun per quel intent portess buns früts a bön da la Rumantschia. Cun plaschair relatain nus cha trais da noss commembers sun gnüts undrats cun premis bainmeritats: La giuria per la concorrenza svizra da gös radiofonics ha premià il gö d'Andri Peer «Confessur cunter vögli». Tista Murk ha survgni il premi Veillon per seis mierts a bön dal Radio rumantsch e per sia lavur litterara. Nossa Cumischiun litterara ha premià il roman da Toni Halter «Caumsura».

A man da nossa Cumischiun litterara sun entradas trais lavuors novas: «Tera banadeida», da Peder Cadotsch; «La jürada», da Jon Semadeni; «Riccarda», da Ludovic Hendry.

Manzunain eir cha fich bliers da noss commembers han darcheu cuntribui cun artichels, skizzas, istorgias e novellas per chalenders ed oters periodics.

I'ns fa plaschair cha la «Neue Schweizer Bibliothek» ha pussibilità da scuvrir plüs talents giuvens, fin uossa per part incuntschaints.

Quai gnaran ad esser commembers da daman. Illa radunanza generala gnit fat valair cun radschun cha simlas concorrenzas stuvevan gnir reservadas scha pussibel be per giuvenis fin a trent'ans, cha als «arrivats» füssa plüchöntscha da dar incumbensas.

Nos president scadent, Theo Candinas, ais stat fich activ, organisand prelecziuns, referats, tschantadas e rapreschantand nossa Uniun in bleras sezzüdas da la Lia Rumantscha per inoltrar la nouva istanza a la Confederaziun. Nus til eschan grats per sia premura e per sia lavur conscienziusa. Nus spranziain cha l'istanza vegna stübiada cun bainvuglientscha ed incletta per nossa situaziun uschè isolada e dependenta da vair spiert svizzer. Nus eschan gugent pronts da collavurar inavant culla Lia Rumantscha per güdar a serrar quelas tridas loccas chi innatschan l'existenza da la cultura rumantscha, per exaimpel la mancanza desastrusa da litteratura per giuvenils da 9 fin 16 ans.

Cla Biert, president

Cumünanza Radio Rumantsch (CRR)

Tuot ais in muvimaint actuelmaing eir tar il radio. Nus stuvettans accepter ils ultims mais divers müdamaints da las uras d'emissiun da nos programs rumantschs da radio. Landrouer resultettan avantags e dischavantags. Scu avantag as pudess numner il fat, cha il numer creschit, uschè cha nos giavüsch da pudair sentir al radio mincha di il pled rumantsch, paress da s'accomplir. Scu dischavantag aise però da remarchar, cha l'augmoint dal numer da las emissiuns vo sün cuost da lur lunghezza. Per exaimpel düra il «viagiand cul microfon» be pü ün quart d'ura, ma el vain duos voutas l'eivna. Nus fains nos pussibel per obtgnair darcho üna regularited pü granda cu pü bod.

Il cussagl da la CRR acceptet la proposta da la suprastanza, da funder üna Giunta da programs, chi as compuona our dal intermediader sig. Tista Murk d'üna vart e d'üna delegaziun da 7 commembers da l'otra vart. Quaist'ultima presidescha sig. Franz Capeder, scolast, Salouf, cun ils signuors Cr. Caduff, Oscar Juvalta, dr. prof. A. Maissen, dr. prof. J. Pult, Hendry Spescha e L. Tschärner scu commembers. Quaista giunta prepara e piglia part a l'execuziun dals programs da radio e televisiun in nom da la CRR, maun in maun cun la direcziun dal radio da la Svizra tudais-cha e rumantscha a Basilea e la direcziun da televisiun da la medemma societad regiunela da televisiun a Turich.

Signur dr. A . R i b i , Turich, ais pensiuno daspö la fin 1967, uschè ch'el nun ais pü a la testa da nossa emissiun mensila da radio. Sieus merits pel svilup dal radio rumauntsch d'ürant passa 20 ans, restaron inschmanchabels.

In occasiun da sieu 20 evel anniversari da la CRR onuret ella in sia radunanza generala dals 15 lügl 1967 ün da sieus fervents fundatuors, nos venerabel promotur da la rumantschia in generel, Sig. Stefan Loringett cun sieu premi radio. Eir sieus grands merits per nossa chosa restaron.

Chr. Badraun, parsura

**Cuors romontschs 1966/67 organisai dalla LR
e da sias societads affiliadas**

Liug:	Scolast:	Participonts:	Idiom:	Cuors:
Casti	G. D. Simeon	9	surmiran	II
Cuera	G. Carigiet	10	sursilvan	I
Cuera	G. Carigiet	6	sursilvan	II
Cuera	T. Candinas	4	sursilvan	III
Cuoirra	dr. J. C. Arquint	4	ladin	II
Flem	P. Christoffel	7	sursilvan	II
Glion	V. Walder	14	sursilvan	I
Sagogn	P. Candrian	5	sursilvan	I
San Murezzan	A. Parli	20	ladin	I
San Murezzan	A. Parli	5	ladin	II
Scuol	J. Vonmoos	12	ladin	I
Scuol	R. Luppi	9	ladin	III
Segl-Maria	C. D. Bezzola	23	ladin	I
Silvaplana	G. Grass	5	ladin	II
Vuorz	M. Derungs	5	sursilvan	III

Novas legreiblas

Las prestaziuns da nos artists anflan ils davos onns bia atenziun e lur ovras legreibla accoglientscha. Quei ei stau il cass per las exposiziuns d'Alois Carigiet a Cuera e Schafusa ch'ei vegnidas frequentadas fetg bein. Plinavon ei il giuven pictur artist Corsin Fontana da Domat vegnius distinguius en occasiun dalla distribuiziun dil premi Kiefer-Hablützel ord 112 artists cun in stipendi. Ils 5 d'avrel 1967 ha il pictur-artist Matias Spescha da Trun a Bages (Frontscha) astgau surdar allas autoritads dad Olten sia monumental pictura da 16 m ladezia e 5 m altezia ella sala dil cussegl dalla casa municipala. Las exposiziuns dad ovras da nos picturs ladins Jacques Guidon el «Teehuus» a Neukon e Edy Voneschen ella Chesa Planta a Samedan ein era stadas encorunadas da success.

La regenza da Friburg ha numnau dr. Alexi Decurtins, redactor al Dicziunari rumantsch grischun, professor titular all'universidad da Friburg. Dapi ch'il lectorat romontsch ei vegnius eregius avon 10 onns a quella universidad ha prof. dr. Decurtins dociu leu filologia retoromana.

Il Giuven Jauer, fögl da la Val Müstair ed organ official da l'Uniun da la Giuventüna Jaura, festivescha uonn siu 30avel anniversari. Duront quels onns ha el defendiu cun perschasiun ils interess da quella val allontanada, mo era contribuü al resun dil plaid romontsch en quei intschess al cunfin.

Dapi igl unviern 1967 dat Sur Giachen Caduff da Degen all'universidad d'Innsbruck in cuors d'entruidament el sursilvan. Suenter che prof. Alwin Kuhn occupescha la sedia per romanistica demuossa quella universidad insumma grond interess per lungatg e cultura retoromantscha. Aschia ein era dr. Alexi Decurtins e rev. pader dr. Ambros Widmer gia stäi incumbensai cun referats davart tals temas.

Sco secund Romontsch ha Tista Murk retschiert ils 6 da matg 1967 il prezi da Charles Veillon per la cultura retoromantscha. La «laudatio» menziunescha surtut ses merets pil teater e per la megliera capientscha denter ils Romontschs cuntanschida entras sia lavur al radio.

Sin Nadal ha la Nova Biblioteca Svizra ediu sut il tetel «prosa rumantscha / prosa romontscha» in volum cun 14 raquens en differents idioms. Quels ein sorti dalla concorrenza che la NSB ha giu instradau cul success che 34 lavurs ein vegnidas presentadas. Da quellas han tschun retschiert in premi. Grond engraziament per quei

grond e niebel survetsch alla Romontschia, setracta ei gie da nies saver digl εμπrem volum interromontsch da belletristica.

Nos morts

Casutt Casper Pieder (1899—1967). Ils 10 d'uost 1967 ei cussegliader puril Casper Pieder Casutt vegnius purtaus a Cuera al davos ruaus. Oriunds da Falera e carschius si en in ambient puril ei il preziau defunct staus sia veta ora in fervent promotur dil puesser e quei malgrad il fatg ch'el ha surviu ver 23 onns al Cantun sco survetscheivel salter. El ei plinavon adina staus attaschaus alla mumma romontscha ed ha en nundumbreivels artechels ed era en lavurs pli grondas, sco per ex. en siu tractat premiau «Contribuziun alla sligiazion dil problem puril muntagnard», purtau anim e cussegl a nossa puraglia muntagnarda.

Commemoraziuns

Ils 4 da zercladur 1967 ei in grond pievel assistius all'inauguraziun d'ina fontauna en honor da ser Mattli Conrad (1745—1832) a Plàn-Cagliatscha. Ton il priedi da ser Leo Reinalter sco il plaid festiv da dr. Gieri Ragaz, president communal d'Andeer, han regordau en engrazieivladad als gronds merets dil honorau sco autur dils εμπrens vocabularis romontschs pli gronds, d'ina grammatica e da cudischs da baselgia e scola.

Ils 30 d'avrel 1967 han in pievelun e passa 1600 cantaduras e cantadurs commemorau a Trin il 100avel anniversari dalla naschientscha dil componist Hans Erni. En in act commemorativ a Trin-Porclis ei vegnida surdada la «Fontauna Hans Erni». En preschientscha da representants dallas autoritads e da delegaziuns da biars chors romontschs cun lur bandieras ha il president dil district da cant sursilvan, scolast Gieri Foppa, fatg resortir ils gronds merets da Hans Erni per la canzun romontscha. Il suenter miezdi ei staus in impressiunont laud dils 34 chors al renomau componist e al cant romontsch. Differents auditurs digl exteriur ein s'expressi cun entusiassem davart quella festividad.

Gia il davos rapport annual ha allegau ina part dallas festivitads dil giubileum da 600 onns dapi la fundaziun dalla Ligia Casada

Diu. Quellas ein stadas encoronadas da duas commemoraziuns regiunalas dils 18 da zercladur 1967 a Zernez e Casti e dalla fiasta centrala dils 1/2 da fenadur a Cuera.

A Zernez han ins festivau quella occurrenza cun in til, produziuns da cant e musica ed in giug festiv da Jon Semadeni. Il cauredactur dil Dicziunari rumantsch grischun, dr. Andrea Schorta, ha giu l'honor da tener il plaid festiv en sia vischnaunca nativa. Tuchiez e fiugs sils aults han annunziiau la fiasta a Casti, che ha era buca schau muncar da seregordar cun cant e musica e cun in giug festiv da Sur Gisep Willimann da quei impurtont eveniment historic che Sur prof. dr. Raimund Staubli ha dilucidau en siu plaid festiv. Cun ina recepziun dils hosps, produziuns da differentas societads ed in giug festiv e buca il davos cun ina gronda fiasta populara ha Cuera, la capitala dalla Ligia Casa da Diu, inaugurau igl 1 da fenadur la fiasta centrala. Quella ha entschiet l'auter di cun in act festiv ed il plaid commemorativ da dr. Hans Meuli, rector alla scola cantunala. In imposant til festiv cun gruppas ord igl entir intschess da quella Ligia ha delectau las roschas d'aspectaturs. Sut la regia da Jon Semadeni han gruppas ord ils treis intschess linguistics (Puschlav, Grischun central e Cuera) dalla Ligia giubilonta aunc repetiu en ina sequenza da maletgs il giug festiv «Carstgaun e libertad ella Ligia Casa da Diu».

L'Uniun grischuna Turitg ha festivau dignamein siu giubileum da 75 onns. Sut l'amicabla devisa «Il Grischun salida Turitg» han las festivitads entschiet ils 2 d'october 1967 cun ina recepziun dalla pressa en preschientscha dallas autoritads. Cuss. guv. dr. Leon Schlumpf ha plidau davart «Problems economics dil Grischun» ed il president dall'uniun giubilara, Christian Schmid, davart «75 onns Uniun grischuna Turitg». La fiasta principala ei stada ils 7 d'october 1967 cun cooperaziun dallas differentas organisaziuns grischunas da Turitg e contuorn. Dr. Josias Sprecher, president dil Cussegl grond grischun, ed in representant dalla regenza da Turitg han giu ils plaids festivs. Quei anniversari ha senza dubi fatg nescher novs ligioms denter ils Grischuns a Turitg e denter il marcau alla Limmat e nies Cantun.

Nos giubilar

En buna sanadad corporala e spirtala ha igl anteriur caustaziun da Rueun e poet Luis C a n d i n a s saviu festivar ils 20 d'october 1967 siu anniversari da 75 onns. Per quella occasiun ei cumparida ina

biala collecziun da sias poesias sut il tetel «Ord miu truchet» che s'aschunscha al tom «Sulegliadas» publicaus avon passa 10 onns. Il simpatic poet popular ei aunc adina activs.

Ad Andeer ha dr. Benedetg M a n i cumplenu ils 22 da december 1967 siu 75 avel di da naschientscha. Ton sco redactur sco autur da differentas lavurs ha il giubilar mussau sia attaschadad alla cultura e viarva romontscha. Aschia ei era il bi ed interessant «Cudasch da Schons» cumparius avon 10 onns sut sia tgira ed ha anflau tala accoglientscha ch'ina secunda ediziun ei daventada necessaria.

Ils 25 da fevrer 1967 ei dr. scienz. tech. Paul J u o n passaus sur la sava dils 70. Ina instructiva scartira festiva preparada da siu amitg dr. h. c. S. Loringett relata davart la veta ed igl operar dil giubilar ch'ei buca d'origin romontsch, mo che ha regalau a nies pievel ina roscha raquens, lavurs culturhistoricas e scientificas.

Ella tgeuadad digl asil s. Giusep a Cumpadials ha Sur Gion Battesta S i a l m festivau ils 26 d'october 1967 siu anniversari da 70 onns. Surtut en Surselva ein sias biaras, bein formuladas poesias, sias novellas e ses raquens e giugs bein enconuschents. Siu exprimiu senn pil bi e bien ei era semussaus sil camp digl art sacral, ha el gie renovau cun anim e capientscha differentas baselgias e capluttas.

La fin da schaner 1968 ha Revm. Sur Vicari general Ludovic S o l i v a cumplenu 75 onns. Oriunds da Medel/Lucmagn ei igl ault dignitari sededicaus cun anim e perseveronza surtut alla pastoraziun. En quella ed en tut sias biaras scharschas eis el adina staus in attaschau fegl dalla mumma romontscha.

Igl empren di d'october 1967 ein bein biars Romontschs seregurdai en engrazieivladad da scolast e v. mistral Gieri V i n c e n z che ha saviu festivar quei di siu 70avel natalezi. Ton sin camp politic sco litterar ha igl uerbel giubilar protegiu e promoviu nossa viarva e cultura. Bugen deva igl anteriur president dil Cussegl grond a buna caschun siu votum per romontsch en nies parlament cantunal.

En sia patria engiadinesa ei scolast Wilhelm V i t a l passaus ils 24 d'avrel 1967 sur la sava digl otgavel decenni. Sper ina activitad da 50 onns ellas scolas primaras da Zuoz ha il giubilar collaborau alla redacziun da plirs cudischs da scola e regalau als Ladins numerusas historiettas e poesias. Nus debitein ad el engraziament per la cumpilaziun dil tom «Nossas Tarablas/Nossas praulas» e per la translaziun da Heidi I e II.

Quen annual 1967

A. Quen general

EXPENSAS

Expensas per organs e personal

Cussegl	1 760.40	
Suprastonza	838.—	
President	3 000.—	
Nuder	750.—	
Cumissiuns	85.—	
Pagas al secretariat	44 915.40	
Paga per schubergiar	904.20	
Supplements da carischia	2 137.70	
Supplements da famiglia ed affons	1 800.—	
Supplements d'esperienza	3 005.80	
SVS/SI	2 440.30	
Segirada d'accidents	431.25	
Prestaziun agl anteriur parsura	2 400.—	
Contr. alla segirada da pensiun	4 890.—	69 358.05

Cuosts da biro

Cuosts da viadi e representaziun	1 829.85	
Material da biro	1 612.05	
Francatura e vitgira	554.—	
Telefon	984.40	
Cuosts da banca e schec postal (Tscheins passivs)	789.60	
Tscheins per biros	4 430.—	
Scauldament da biros	539.40	
Glisch e forza electrica biros	645.40	
Material per schubergiar	87.35	
Reparaturas e mant. curtgin, installaziuns	220.05	11 692.10

Divers cuosts

Biblioteca ed archiv	126.15	
Abonnements per gasettas e periodicas	505.70	
Inserats	118.60	
Propaganda generala, rapport annual, scartiras d'orientaziun	2 114.—	
Lavurs tras tiarzas personas	292.50	
Segirada da fiug	183.80	
Cuosts divers secretariat	43.30	3 384.05

Subsidis regulars

Società Retorumantscha	3 700.—	
Romania	5 000.—	
Uniun dals Grischs	3 700.—	
Renania	3 700.—	
Uniung Rumantscha da Surmeir	3 700.—	
Uniun da Scripturs Romontschs	1 000.—	
Cumünanza Radio Rumantsch	300.—	21 100.—

Subsidis supplementars

Società Retorumantscha	2 000.—	
Romania	9 600.—	
Uniun dals Grischs	6 480.—	
Renania	2 160.—	
Uniung Rumantscha da Surmeir	2 880.—	23 120.—

Per survetsch da referats (en res. 67: 1 688.30) 3 000.—

Per la fatscha da nos vitgs (en res. 67: 1 835.70) 3 480.—

Per periodicas d'affons 2 610.—

Divers subsidis

URS per «Mossaveia da pleds novs»	500.—	
USR per studis	870.—	
USR per cumissiun litterara	500.—	
USR per ovras litt. novas	3 000.—	
A particulars	3 050.—	
Per ediziuns litt. e musica	2 190.—	10 110.—

Scoletta

Pagas allas mussadras	69 434.95	
Paga alla instructura	15 660.—	
Per schubergiar scoletta Cuera	1 819.80	
Supplement da carischia	3 117.95	
SVS/SI	3 466.55	
Segirada d'accidents (diversa)	106.70	
Provediment per instructura e mussadras	4 335.75	
Cuosts da viadi per survigilanza	1 376.10	
Cuosts da viadi per mussadras	177.60	
Cuosts per cuors mussadras (ord. res. 1967: 3 647.20)	—.—	
Cumpra da material e mobillas	888.20	
Tscheins per scoletta Cuera	3 854.75	
Scauldament per scoletta Cuera	521.64	
Glisch e forza electrica scoletta Cuera	207.30	
Material per schubergiar scoletta Cuera	108.75	
Reparaturas scoletta Cuera	116.55	
Subsidis a scolettas	16 200.—	121 392.59

Cuosts specials per mantener il lungatg

Pil teater	2 397.20	
(ord. res. 1967: 4 000.—)		
Per cuors da lungatg	9 391.15	
Mieds didactics rom. per scolas fundamentalas tudestgas	117.50	
«Il Giuven Grischun»	8 947.90	
Cuors en scola	4 268.—	
Lectura Sutselva ed il Plaun (ord. res. 1967: 800.—)	118.—	
La Pùnt	1 200.—	26 439.75
		<u>295 686.54</u>

ENTRADAS**Subsidis e contribuziuns**

Subsidi regular dalla Confederaziun	100 000.—	
Subsidi supplementar dalla Conf.	10 000.—	
Subsidi dil Cantun	80 000.—	
Contribuziun dallas vischnauncas	2 349.20	192 349.20

Entradas ord investiziuns

Tscheins	2 172.85	
Tscheins ord fonds	510.25	2 683.10

Entradas diversas

Contribuziuns privatas per scolettas	100.—	
Legat Anton Cadonau	800.—	
Fundaziun Casa Romontscha per scoletta Cuera	1 000.—	
Uniun da puras Flem-Vitg	250.—	
Contribuziuns publicas per scolettas	27 270.75	
Marcau da Cuera	10 000.—	
Marcau da Turitg	2 000.—	
Taxas dils scolarets	9 325.25	
Cuors da lungatg	5 455.—	
«Il Giuven Grischun»	2 472.60	
Marcau da Cuera p. instr. romontscha	2 000.—	
Entradas diversas	645.—	
Restituziun supplement per affons	960.—	
Scuntraziun cuosts per ediziuns	7 799.70	70 078.30
		<u>265 110.60</u>

Cuosts	295 686.54	
Entradas	265 110.60	
Deficit	<u>30 575.94</u>	

B. Quen per las ediziuns

EXPENSAS

Cuosts per ediziuns

Vocabulari da Surmeir	1 005.65	
Pledari da Sutselva	5 673.95	
Cudischets OSL e LR (LR ord. res. 1967: 4 454.—)	2 852.—	
Ouvras da Peider Lansel, (tom II) «Viturin e Babetin»	716.30	
«La strietta» (ladin)	21 512.80	
Diversa	55.—	
	5 456.50	37 272.20

Cuosts secundars

Scuntraziun cuosts secretariat	7 799.70	
Cuosts da viadi	99.—	
Francatura e vitgira	804.35	
Tscheins per magasin	1 107.50	
Propaganda	260.30	10 070.85

Sminuaziun da valeta

Sminuaziun da valeta dils cudischs	2 557.55	
Sminuaziun dils debiturs dallas ediziuns	1 798.09	4 355.64
		<u>51 698.69</u>

ENTRADAS

Contribuziuns

Cantun per Viturin e Babetin	2 000.—	
Cantun per Ouvras da Peider Lansel tom I	1 000.—	
Pro Helvetia per Viturin e Babetin	5 000.—	8 000.—

Vendita

Vocabulari rom. surs.-tud.	1 806.45
Dicziunari ladin-tud.	1 375.65
Vocabulari tud.-rom. surs.	60.45
Dicziunari tud.-rum. ladin	2 406.81
Uorsin	1 137.40
Brunies, Plantas e bes-chas	515.85
OSL e LR, cudischets	1 107.76
Canzunettas e versets, lad./surs.	202.60
Laudinella	732.65
Guardia Grischuna	1 769.95
Nay, Bien di, bien onn	1 801.49

Canzuns	777.65	
La strietta	1 969.80	
Nossas Tarablas / Nossas Parevlas	495.85	
Flurina	600.90	
Musa Rumantscha / Musa Romontscha	425.85	
Bibliografia I e II	291.45	
Arquint, Vierv ladin	1 685.20	
Ouvras da Peider Lansel	2 243.25	
T. Dolf, Canzuns per chor mischedau	147.30	
La Naivera / La cufra gronda	615.90	
Zocla, Zila, Zepla	1 169.25	
Cantieni, Sper l'En	490.30	
Muossavia dramatic II	39.50	
Viturin e Babetin	2 193.30	
Diversa	5 443.85	31 506.41
		<u>39 506.41</u>
Cuosts	51 698.69	
Entradas	39 506.41	
Deficit	<u>12 192.28</u>	

Bilanza

ACTIVAS

Cassa	417.95	
Schec postal LR	1 438.94	
Schec postal La Pùnt	327.32	
Debiturs divers	1 588.10	
Debiturs dallas ediziuns	6 130.78	
UdG per Ouvras Lansel	4 500.—	
Participaziun Radio Turitg	200.—	
Cudischs avon maun	83 827.45	
Activas transitoricas	162.—	98 592.54
Maschinas da biro	1.—	
Mobilias da biro	1.—	
Mobilias en scoletta	1.—	
Biblioteca LR e Caviezel	1.—	4.—
Deficit 1966	99 694.68	
Deficit 1967 total	42 768.22	142 462.90
Deficit 1966 La Pùnt	1 323.76	
Deficit 1967 La Pùnt	530.95	1 854.71
Banca cantunala		
Legat Anton Cadonau	10 000.—	
Legat dr. Pieder Tuor	2 000.—	
Legat per scribents malsauns	659.10	
Legat dr. Felix Calonder	15 000.—	27 659.10
Conto dep. 27121 J	40 000.—	40 000.—
		310 573.25

PASSIVAS

Quen current banca cantunala	44 187.50	
Crediturs divers	20 681.35	
Crediturs La Punt	568.80	
Cassa da spargn pers. LR	6 096.40	71 534.05
	<hr/>	
Emprest Fundaziun Augustin	3 000.—	
Emprest Fond naziunal	53 500.—	
Emprest Fond naziunal p. Ouvras Lansel	9 000.—	65 500.—
	<hr/>	
Passivas transitoricas		6 100.90

Reservas per intents specials

Per ediziuns linguisticas	54 500.—	
Pil teater	4 434.—	
Per ediziuns commemorativas	9 000.—	
Publicaziuns per affons	13 744.—	
Per ovras litteraras novas	2 400.—	
Per ovras musicalas	10 000.—	
Cumissiu da cant	1 500.—	
USR per ovras litteraras e teater	9 700.—	
USR per studis	870.—	
«La Scoleta» Fegl per mussadras	146.20	
Cuors mussadras	14 746.05	
Per las scolettas	3 800.—	
Fatscha d. n. vitgs/Surv. d. refer.	11 346.95	
Cud. da scola, Suts./Plaun	2 200.—	
Lectura Suts./Plaun	1 392.—	139 779.20
	<hr/>	

Banca cantunala

Legat Anton Cadonau	10 000.—	
Legat dr. Pieder Tuor	2 000.—	
Legat per scribents malsauns	659.10	
Legat dr. Felix Calonder	15 000.—	27 659.10
	<hr/>	
		<u>310 573.25</u>

Contribuziun annuala dallas vischnauncas

Per igl onn 1967 han las suandontas vischnauncas pagau questa contribuziun:

Medel	30.—	Duvin	10.—	Tinizong	50.—
Mustér	50.—	Trin	40.—	Mulegns	10.—
Sumvitg	20.—	Domat	100.—	Segl	20.—
Trun	30.—	Bonaduz	50.—	Silvaplana	50.—
Schlans	7.50	Razén	40.—	San Murezzan	50.—
Vuorz	40.—	Prez	30.—	Schlarigna	100.—
Pigniu	5.—	Trans	10.—	Samedan	125.—
Rueun	25.—	Pasqual	20.—	Madulain	10.—
Ruschein	30.—	Scharans	25.—	Zernez	60.—
Schnaus/Strad.	20.—	Calantgil	20.—	Susch	10.80
Sagogn	50.—	Andeer	120.—	Lavin	9.80
Falera	20.—	Donat	10.—	Guarda	10.—
Laax	20.—	Lon	3.20	Ardez	30.—
Luven	10.—	Maton	3.40	Ftan	10.—
Glion	25.—	Casti	50.—	Scuol	10.—
Morissen	20.—	Surava	50.—	Tarasp	30.—
Cumbel	20.—	Alvagné	25.—	Sent	20.—
Vignogn	15.—	Bravuogn	50.—	Ramosch	30.—
Lumbrein	30.—	Salouf	20.—	Tschlin	20.—
Vrin	20.—	Riom	10.—	Müstair	20.—
Tersnaus	10.—	Parsonz	10.—	Valchava	10.—
Uors-Peiden	10.—	Cunter	10.—	Fuldera	5.—
Camuns	10.—	Savognin	35.—	Lü	5.—

Scolettas sustenidas dalla LR per igl onn 1967

Alvaschein	500.—	Razén	500.—
Alvaneu	800.—	Samedan	2 000.—
Bravuogn	500.—	San Murezzan	500.—
Casti	500.—	Schlarigna	500.—
Castrisch	500.—	Segl	500.—
Champfér	500.—	Surava	1 000.—
Danis-Tavanasa	500.—	Tinizong	500.—
Domat	3 000.—	Trin	500.—
Glion	500.—	Valbella	500.—
Lantsch	400.—	Vaz	500.—
Puntraschigna	500.—	Zuoz	1 000.—

Il quen 1967

Sco usitau dein nus cheu ina cuorta survesta dil quen general e dil quen d'ediziuns. Davart il resultat dalla controlla dattan ils respectivs rapports dil revisorat sclariment.

A. Quen general

Igl esit final dil quen general corrispunda quasi exact al preventiv. Da frs. 295 686.54 expensas e frs. 265 110.60 entradas resorta in deficit da frs. 30 575.94. Il preventiv 1967 calculava cun in tal da frs. 30 890.—. Malgrad quella quasi exacta congruenza denter esit dil quen ed il preventiv muossan ton las expensas sco las entradas entginas differenzas che nus lein allegar.

1. Expensas

La posiziun organs e persunal ha sper pli pintgas expensas per suprastonza e cumissiuns in augment per supplements da carischia ch'ei en entrat en vigur el decuors digl onn. Gia uonn ed aunc dapli pils 1968 eis ei plinavon da constatar in carschament dils cuosts per schubergiar. Grazia ad in menaschi spargnus eis ei reussiu da tener ils cuosts da biro ed ils cuosts divers sut las cefras dil preventiv, quei cumbein ch'ils tscheins pils biros ein danovamein carschi ed era las expensas per glisch e forza electrica. Ils subsidis restan praticamein el rom previu. Pli grondas differenzas muossa la posiziun scolettas. Quellas resultan quasi exclusivamein digl alzament dil supplement da carischia e surtut digl alzament da paga per las scolastas da scoletta diplomadas. Nossa inspectura ed ina mussadra a Cuera possedan diploms sco las scolastas da scoletta. Ord quei motiv sedrezzan lur pagas tenor il corrispudent regulativ dil marcau ch'ei vegnius revedius igl onn 1967. Tiels cuosts specials per mantener il lungatg eis ei medemamein da constatar pli gronds svaris viers il preventiv. Quei ei surtut il cass pils cuors da lungatg ch'ei stai pli numerus — quei fatg s'exprima era tier las entradas — e tier la periodica «Il giuven grischun» e quei surtut ord motiv ch'il quen actual cuntegn era ils cuosts pil numer d'emprova. Meins expensas ein da l'autra vart occuridas pils cuors en scola che secumponan actualme in mo aunc dils cuosts per l'instrucziun romontscha en ina scola a Prez e per l'instrucziun facultativa a Cuera.

2. Entradas

Ella posiziun subsidis e contribuziuns figureschan las contribuziuns dallas vischnauncas cun in import onz pli ault. A tuttas vischnauncas che han dau suatientscha a nies appel d'augmentar lur contribuziun engraziein nus en quest liug e sperein che era las autras suondien quei exempel. Quei import ha surtut influenza anoviars nua ch'ins vesa en quella summa l'expressiun dalla voluntad dils Romontschs d'era sez prestar agid a lur organisaziun da tetg. En quest liug engraziein nus era ad in amitg dil romontsch dalla Bassa che ha regalau tschien francs per las scolettas. Cun engraziament regordein nus plinavon allas contribuziuns dil Legat Anton Cadonau, dalla Casa Romontscha e dall'Uniun da puras Flem-Vitg. In augment dallas entradas resulta tier las taxas dils scolarets e pils cuors romontschs, ferton che las contribuziuns publicas per scoletta e las entradas pil «giuven grischun» muossan in cal. Quei deriva dil fatg ch'ina vischnaunca ha reduciu senza preavis considerablamein sia prestaziun e che la giuvna periodica per nos scolars ha aunc buca anflau il resun ch'ins astgass spitgar.

B. Quen per las ediziuns

1. Expensas

Quei quen muossa in deficit per passa frs. 11 000.— pli aults che previu. La differenza ei gronda ton tier las expensas sco tier las entradas, in resultat che stat surtut en connex cul fatg ch'igl ei buca stau pusseivel d'edir ils dus vocabularis dil Grischun central. Il fatg che la Ligia Romontscha ha ils davos onns da purtar ils cuosts da redacziun che vegnevan pli baul pagai ord il fond cultural cantunal, ferton ch'ils cuosts dalla publicaziun senza vegnan per gronda part curclai ord entradas e reservas ligiadas per quei intent, influenziescha sensiblamein las expensas. Da l'autra vart ein era ils cuosts da vendita e propaganda pils vocabularis buca occuri. In fatg che ha augmentau il deficit per passa frs. 4 000.— ei la sminuziun dalla valeta dils cudischs e dils debiturs dallas ediziuns.

2. Entradas

Ferton che las contribuziuns per ediziuns contonschan muort la circumstanzia ch'ils vocabularis ein buca cumpari mo $\frac{1}{10}$ digl import previu, ei la vendita per $\frac{1}{4}$ pli aulta e surpassa frs. 31 000.—, in resultat fetg cuntenteivel, sch'ins trai en consideraziun che las princi-

palas ediziuns previdas ein buca stadas disponiblas e ch'il Vocabulari tudestg-romontsch sursilvan ei exaurius. La summa da vendita muossa era che la cumpra da cudischs romontschs seconcentrescha dallas societads affiliadas pli e pli silla LR. Quei deriva bein dacheu ch'ils cumpraders prefereschan da saver far lur postaziuns mo en in liug e buca en plirs.

C. La situaziun finanziala

In'egliada silla bilanza muossa gia ch'il menaschi dalla LR daventa onn per onn pli deficitars, in fatg ch'ils organs dalla LR han previu e constatau gia avon onns. Malgrad in tenercasa spargnus eis ei facticamein buca pusseivel da mantener igl equiliber finanziel, sche las entradas principalas restan duront in decenni sil medem pei, ferton ch'il svilup dalla carischia crescha ad in crescher e che la situaziun da nies lungatg pretenda pli intensiv ed extendi sforzs. Che la situaziun finanziala ei seriusa, vesan ins ord il fatg ch'il deficit ei ussa datier dils 150 000 francs e ch'ils mieds disponibels ein minimis. Ina meglieraziun ei mo pusseivla sin fundament d'in augment dil sustegn finanziel regular. Cass cuntrari ei la LR en cuort sfurzada da prender mesiras da restricziun che savessen enteifer cuort temps far illusorica la lavur d'in miez tschentaner. Ord quei motiv sperein nus che ton la Confederaziun sco il Cantun corrispundien a nossa domanda per cuntinuaziun ed augment da lur agid regular. Per quella beinvugleintscha engraziein nus gia ordavon.

Il parsura: dr. Pierin Ratti

Rapport acceptaus dalla suprastanza ils 20 da mars 1968

